

Sosiaali- ja terveysministeriölle

SATAKUNNAN HYVINVOINTIALUEEN LAUSUNTO

Lausuntopyyntö: VN/24836/2023

ASIAN TAUSTA

Lausuntopyyntö koskee

- **Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun Valtioneuvoston asetuksen (asiakasmaksuasetus) muuttamista**

Asiakasmaksuihin tehtäisiin säännönmukaiset indeksitarkistukset, minkä lisäksi eräitä maksuja ehdotetaan hallitusohjelmaan perusten korotettavaksi 10 prosentilla. Korotukset painottuisivat erikoissairaanhoidon maksuihin. Korotukset tulisivat voimaan vuoden 2024 alusta.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan toteutetaan erikoissairaanhoidon painottaen asiakasmaksujen maltillinen korottaminen mahdollisimman oikeudenmukaisesti lisäämättä eriarvoisuutta sekä siten, etteivät maksut muodostu esteeksi palveluiden saamiselle. Lisäksi yhtenäistetään terveydenhuollonasiakasmaksut kansallisesti. Hallitusohjelman mukaan muutoksilla tavoitellaan yhteensä 50 miljoonan euron sopeutusta julkiseen talouteen vuodesta 2025 alkaen.

Asiakasmaksuihin ehdotetut korotukset lisääisivät hyvinvointialueiden saamia maksutuottoja noin 26,9 miljoonalla eurolla vuodessa.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään maanantaina 30.10.2023 osoitteeseen kirjaamo.stm@gov.fi ja niissä pyydetään mainitsemaan hankkeen tunnus VN/24836/2023. Annetut lausunnot ovat julkisia.

LAUSUNTO

- Hyvinvointialue pitää asiakasmaksuasetuksessa säädettyjen asiakasmaksujen enimmäismäärien tarkistamista indeksimuutosta vastaavasti lähtökohtaisesti asianmukaisena ja perusteltuna toimenpiteenä.
- Asiakasmaksuasetuksen muutos edesauttaa osaltaan hyvinvointialueen muutosohjelmaa. Muutosohjelma perustuu ja toteuttaa hyvinvointialueen strategiaa ja sen sisältö on rakentunut strategian arvojen viitekehykseen. Muutosohjelman tavoitteena on toiminnan ja rakenteiden kehittämisen kautta palvelujen vaikuttavuuden, saatavuuden, saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden parantaminen. Lisäksi muutosohjelman tavoitteena on hyvinvointialueen toiminnan ja talouden sopeuttaminen rahoitukseen sekä tuottavuuden nousu ja kustannusten kasvun hillintä.
- Asiakasmaksujen maltillinen korottaminen on osa muutosohjelman mukaista talouden sopeuttamista, jonka tavoitteena on hyvinvointialueen alijäämän kiinni kurominen sekä toimintakulujen sopeuttaminen ennustettuihin toimintatuottoihin ja valtionrahoitukseen tilikauden 2026 loppuun mennessä. Toisin sanottuna, rahoituslain mukaista valtionrahoitusta ei tule leikata asiakasmaksutuottojen oletettua kasvua vastaan, sillä se samalla leikkaisi pohjaa muutosohjelman toteuttamiselta.
- Asiakasmaksutuoton kasvun efektiivisyyteen vaikuttavat merkittävästi muutosten toimeenpanon laajuus ja ajankohta. Lisäksi asiakasmaksulaissa säädetty maksukatto on käytännössä osoittautunut tehokkaaksi. Hyvin merkittävä osa terveydenhuollon palveluita toistuvasti tarvitsevista asiakkaista on vuosittaisen maksukaton piirissä, mikä on myös otettava huomioon maksutuoton kasvua arvioitaessa.
- Asiakasmaksujen korotuksilla on eniten vaikutusta pienituloisiin pitkäaikaissairaisiin, joille pienetkin muutokset asiakasmaksuissa saattavat aiheuttaa suuria vaikeuksia selvitä perustoimeentulostaan. Asiakasmaksujen korotuksilla onkin nähtävissä välitön vaikutus toimeentulotukiasioiden- ja menojen kasvuun sekä Kansaneläkelaitoksella (toimeentulotuen perusosa), että hyvinvointialueilla (harkinnanvarainen toimeentulotuki); välillisiä heijastusvaikutuksia on myös sosiaalihuollon muihin menoihin, mikäli maksujen korotukset johtavat terveydenhuollon palveluiden ”alikäyttöön” em. väestöryhmissä. Näitä tosiasioita ei voida sivuttaa valmisteltaessa asiakasmaksujen korotuksia koskevia päätöksiä vastuullisesti.
- Asetusmuutoksen mukaisesti perusterveydenhuollon maksujen enimmäiskorotukset olisivat keskimäärin 11%:n luokkaa ja tiettyjä erikoissairaanhoidon maksuja voitaisiin korottaa kerralla jopa yli 20% vallitsevasta tasosta. Painopiste erikoissairaanhoidon maksujen tasokorotuksissa on oikea, ja siten linjassa hyvinvointialueen strategian ja muutosohjelman tavoitteiden kanssa. Korotukset erikoissairaanhoidon maksuihin tukevat osaltaan peruspalveluiden vahvistamista ja ohjaavat niiden oikea-aikaiseen käyttöön. Tästä huolimatta hyvinvointialue pitää kuitenkin todennäköisenä, että kaikilla hyvinvointialueilla alueen poliittisia voimasuhteita heijastavat aluevaltuustot eivät välttämättä tule viemään asetuksen sallimia korotuksia asiakasmaksuihin täysimääräisinä.
- Hyvinvointialuelain 22§:n mukaan asiakasmaksuista päättäminen kuuluu hyvinvointialueilla aluevaltuustoille. Mikäli korotukset mahdollistava asetusmuutos tulisi voimaan 1.1.2024, voisivat aluevaltuustot tehdä sitä vastaavia korotuksia asiakasmaksuihin vasta ensimmäisissä kokouksissaan helmi-

maaliskuussa 2024, jolloin korotetut maksut olisivat käytännössä voimassa aikaisintaan huhtikuun 2024 alussa. Täysimääräinen nettovaikutus saavutettaisiin täten vasta tilikaudella 2025.

YHTEENVETO

Hyvinvointialue arvioi, että hyvinvointialueen kyky palvella asukkaitaan hyvin toteutuu myös maltillisten asiakasmaksujen korotusten myötä. Edellä esiin nostettujen havaintojen perusteella esitetyn asetusmuutoksen mukaisten korotusten vieminen hyvinvointialueen asiakasmaksuihin on kuitenkin vielä erikseen harkittava, jotta muutoksien voidaan katsoa korreloivan hyvinvointialueen strategiassa (vrt. Hyvinvointialuelaki 22§) määritettyjen hyvinvointialueen keskeisten arvojen, *"Palvelemme yhdenvertaisesti, kohtaamme inhimillisesti, toimimme ammatillisesti, uudistamme vastuullisesti"*, kanssa.

Satakunnan hyvinvointialue

Sari Rantanen

vs. hyvinvointialuejohtaja